

HENRYK MUSZYŃSKI

KS. PROF. STANISŁAW GRZYBEK JAKO BIBLIISTA

Treść: Wstęp; I. Nurt naukowo-badawczy działalności ks. prof. S. Grzybka; II. Nurt popularyzatorski działalności ks. prof. S. Grzybka; III. Nurt związany z żywą posługą słowa.

WSTĘP

Ks. prof. dr hab. Stanisław Grzybek jest osobistością dobrze znaną w Polsce i za granicą. Siedemdziesiąta rocznica jego urodzin stanowi stosowną okazję ku temu, by przypomnieć jego bogatą i różnorodną działalność. Jest on bowiem człowiekiem bardzo dynamicznym, czynnym we wszystkich dziedzinach życia kościelnego. Wystarczy chociażby wskazać na jego osiągnięcia naukowe, wydawnicze, czy dydaktyczne. Swoją bogatą osobowością i nauczaniem kształtuje formację intelektualną, a przede wszystkim duchową, kilku już pokoleń wychowanków, kolejno: w Seminarium Metropolitalnym w Krakowie, w Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie, w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Nie mniejsze zasługi położył ks. prof. Grzybek na polu wydawniczym jako kierownik Sekcji Polskiego Towarzystwa Teologicznego, czy wieloletni naczelny redaktor „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego”. W jego osobie ks. prof. Aleksy Klawek, założyciel i pierwszy naczelny redaktor „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego”, znalazł godnego kontynuatora. Gorliwą i pełną zasług pracę ks. prof. S. Grzybka na stanowisku naczelnego redaktora „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” oraz kierownika Sekcji Wydawniczej Polskiego Towarzystwa Teologicznego uczcił z okazji 25-lecia redagowania tegoż pisma nie kto inny, tylko sam papież Jan Paweł II w dedykacji poprzedzającej jubileuszowy

numer „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” poświęcony jego długoletniemu i zasłużonemu Redaktorowi¹.

Wszystkie te dokonania niewątpliwie godne są osobnego omówienia. Nie ulega jednak wątpliwości, że działalność naukowa, związana jak najściślej z Pismem Świętym, stanowi sam trzon i ośrodek pracy badawczej Księdza Profesora.

Niniejszy artykuł nie pretenduje do tego, by omówić całokształt badań naukowych ks. prof. Stanisława Grzybka, a pragnie jedynie uwypuklić ważniejsze aspekty tychże badań i wskazać na ogromne zasługi, jakie w dziedzinie dociekań nad Biblią i w zakresie popularyzacji wiedzy o Biblii on położył. Dotychczasowy wykaz bibliografii Księdza Profesora obejmuje około 200 różnych pozycji, w tym wiele książek². Tematyka tych prac zadziwia bogactwem i różnorodnością. Obejmuje prawie wszystkie dziedziny wiedzy biblijnej zarówno Starego jak i Nowego Testamentu. Najogólniej w pracy naukowej ks. prof. Stanisława Grzybka można wyróżnić trzy różne nurty: nurt naukowo-badawczy; nurt popularyzatorski; nurt związany z żywą posługą słowa.

I. NURT NAUKOWO-BADAWCZY

Prace badawcze Księdza Profesora koncentrują się głównie wokół trzech ksiąg Starego Testamentu, mianowicie: Księgi Tobiasza, Judyty i Estery. Własny przekład tych ksiąg wraz z obszernym komentarzem i wstępem historyczno-krytycznym ukazał się w serii „Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu” wydawanej pod redakcją ks. St. Łacha na KUL-u. Te same Księgi: Tobiasza, Judyty i Estery przygotował Ksiądz Profesor także dla Biblii Tynieckiej. Dochodzi do tego jeszcze przekład i komentarz do Księgi Hioba w Piśmie Świętym Starego Testamentu wydawanym pod red. ks. M. Petera w Poznaniu (*Biblia Poznańska*).³ Tłumaczenie i komentarz

¹ Por. „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 5 (1980) strona tytułowa.

² Bibliografia publikowanych prac ks. prof. S. Grzybka, por. RBL 5 (1980) s. 291—297 (ks. T. Matras) oraz bibliografia artykułów biblijnych zamieszczonych w „Ruchu Biblijnym i Liturgicznym” w latach 1948—1982, RBL 2 (1984) s. 166—168.

³ Por. ks. S. Grzybek, *Księga Tobiasza, Judyty i Estery — Wstęp, przekład i komentarz w: Pismo Święte Starego Testamentu* (VI, 1—3) Poznań 1983, tenże, *Księga Tobiasza, Judyty i Estery — Wstęp i przekład, w: Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*

do czterech ksiąg biblijnych jest to dorobek, którym może się poszczycić niewielu tylko biblistów. Niezmiernie zawila sytuacja w zakresie tekstu wymienionych wyżej ksiąg, a ponadto liczne problemy historyczno-krytyczne i teologiczne tych tekstów sprawiły, że ks. prof. Grzybek stanął przed szczególnie trudnym zadaniem. Doskonałe przygotowanie filologiczne i teologiczne połączone z niezwykłą pracowitością (urodzeni geniusze mają w zakresie biblistyki niewiele do powiedzenia!) sprawiły, że przekłady i komentarze będące jego dziełem można postawić nie tylko w rzędzie najlepszych w tej serii, ale i obok innych znakomitych komentarzy zagranicznych. Mozolna rekonstrukcja tekstu pieśni Debory (Sdz 5), którą krytyka literacka zwykła zaliczać do najstarszych fragmentów Biblii hebrajskiej wskazuje, że prace nad rekonstrukcją tekstu nie były obce ks. prof. Grzybkowi już we wczesnym okresie jego działalności naukowej⁴. W sposób zrozumiały praca badawcza nad *Księgami Tobiasza, Judyty i Estery* znalazła również swoje odbicie w dalszych publikacjach ks. prof. Grzybka⁵.

Poza przekładami i komentarzami biblijnymi główny nurt badań Księdza Profesora wiąże się z samym pojęciem teologii biblijnej i dziejów zbawienia. Najgłębszy teologiczny i historiozbowczy wymiar wszystkich tematów teologicznych Biblii można dostrzec jedynie uwzględniając jedność i ciągłość całych dziejów zbawienia. Stąd we współczesnych badaniach nad Biblią punkt ciężkości przesuwają się wyraźnie właśnie na teologię biblijną, chociaż samo ujęcie, zarówno teologii biblijnej jak i dziejów zbawienia jest jeszcze dalekie od jednomyślności. Ks. prof. Stanisław Grzybek nie poprzestaje na przybliżaniu polskiemu czytelnikowi głównych kierunków teologii Zachodu, ale daje własny twórczy wkład zarówno w opis teologii biblijnej, jak i dziejów zbawienia. Trafnie ujmuje dynamizm dziejów zbawienia i jego główne elementy konstytutywne, kryteria interpretacji i ich ukierunkowanie ku

Poznań 1980, s. 447—483, tenże, *Księga Iłoba, Wstęp, przekład i komentarz*, w: *Pismo Święte Starego Testamentu* pod red. K. M. Petera, Poznań 1975, s. 401—468.

⁴ Por. ks. S. Grzybek, *Rekonstrukcja tekstu pieśni Debory* (Sdz 5), RBL 8 (1955) s. 1—5.

⁵ Por. ks. S. Grzybek, *Księga Tobiasza, Wstęp, przekład i komentarz*, RBL 1 (1961) s. 1—23; tenże, *Religijny czy świecki charakter Księgi Estery*, RBL 1 (1962) s. 18—28; tenże, *Teologia Księgi Estery*, RBL 4 (1962) s. 203—214; tenże, *Rodzaje literackie księgi Tobiasza*, RBL 1 (1963) s. 36—42.

pełni w Jezusie Chrystusie. Szczególnie mocno akcentuje przy tym egzystencjalne wartości Starego Testamentu, które zachowują swój walor również dla człowieka współczesnego⁶.

Ks. prof. Grzybek podejmuje także liczne tematy szczegółowe z różnych dyscyplin biblijnych. Biblia nie jest dla niego wyłącznie przedmiotem badań naukowych. Jest ona ciągle żywa, ponieważ ciągle żyje, działa i zbawia dawny „Bóg Abrahama, Izaaka i Jakuba” i dlatego także jego badania szczegółowe znajdują swoje dopełnienie w rozlicznych tematach z zakresu teologii biblijnej. W świetle Bożego objawienia ukazuje znamiona i cechy Boga żywego, człowieka, jego pochodzenie, naturę w perspektywie jego wiecznego powołania, oraz to wszystko, co składa się na treść ludzkiego życia⁷.

Śmiało podejmuje aktualne, krytyczne tematy związane z powstaniem i rozwojem Biblii, nie unikając przy tym zagadnień trudnych, a nawet drastycznych⁸.

Dopełnieniem i przedłużeniem prac badawczych ks. prof. Grzybka są liczne rozprawy doktorskie jego wychowanków.

⁶ Por. Ks. S. Grzybek, *Zarys historii zbawienia*, RBL 4—5 (1967) s. 209—218; tenże, *Pismo Święte historią zbawienia*, w: *Idee przewodnie soborowej konstytucji o objawieniu Bożym*, Kraków 1968, s. 5—8; tenże, *Koncepcja posoborowej teologii jako teologii zbawienia*, „Znak” 1 (1974) s. 19—28; tenże, *Egzystencjalne wartości Starego Testamentu*, RBL 5—6 (1976) s. 241—254; tenże, *Zasady interpretacji Pisma Świętego — Chrystus wzywa i uczy*, w: *Materiały IV kursu homiletyczno-katechetycznego dla duchowieństwa odbytego w ATK w dniach 10—12 września 1971*, Warszawa 1971, s. 73—84; tenże, *Współczesna hermeneutyka biblijna, w: Współczesna biblistyka polska*, wyd. ATK, Warszawa 1972, s. 55—78.

⁷ Por. ks. S. Grzybek, *Rozwój idei Boga w Piśmie Świętym*, w: *Bóg — Dekalog — Błogosławieństwo — Modlitwa*, Kraków 1977, s. 19—27; tenże, *Obraz Boga w Starym Testamencie*, RBL 1 (1977) s. 2—18; tenże, *Powołanie w Starym Testamencie*, Częst. Wiad. Diec. 3—6 (1969) s. 58—64; tenże, *Objawienie a człowiek*, RBL 4 (1952) s. 343—351; tenże, *Problem pochodzenia człowieka w świetle egzegezy biblijnej*, RBL 2 (1959) s. 113—125; tenże, *Nowa interpretacja dogmatu stworzenia człowieka — monogenizm czy poligenizm?*, „Anal. Crac.” t. V. 1973—74, s. 451—464; tenże, *Elementy konstytutywne biblijnego powołania*, w: *Kongres Powołań Kapłańskich*, Kraków 1976, s. 99—120; tenże, *Antropologia Psalmu 8*, „Studia Theol. Vars.” 1 (1979) s. 33—42.

⁸ Por. ks. S. Grzybek, *Starotestamentalne ofiary w ludziach a ślub Jefeego*, RBL 1—3 (1956) s. 9—23; tenże, *Trudności biblijne*, RBL 1 (1958) s. 50—54; tenże, *Czy Chrystus miał braci*, RBL 3 (1958) s. 231—238; tenże, *Początki zła w świecie wg. Rdz 3, 1—24*, „Częst. Studia Teol.” t. VI. 1979, s. 211—220; tenże, *Problem autorstwa Pięcioksięgu w ujęciu egzegetów katolickich*, RBL 5 (1980) s. 385—406.

Tematyka tych prac jest podobnie bogata i rozległa jak cała działalność badawcza Księdza Profesora. Ogromnie pomocna dla wszystkich zajmujących się studiami biblijnymi jest wydana jego staraniem *Polska Bibliografia Biblijna za lata 1931—1965*⁹. Nie muszę dodawać, że czytelnicy niecierpliwie czekają na dalsze tomy tej, tak bardzo potrzebnej, bibliografii.

II. NURT POPULARYZATORSKI

Poważną część swojej działalności poświęcił ks. prof. Grzybek popularyzowaniu zagadnień związanych z biblistką. Nurt ten nie jest wcale mniej ważny aniżeli sama praca naukowo-badawcza. W warunkach polskich, w ostatnich dziesiątkach lat, obserwujemy szczególnie wyraźne obudzenie zainteresowań Biblią i jej problematyką. W najszerszych kręgach społecznych istnieje olbrzymie zapotrzebowanie na opracowania popularno-naukowe, które wprowadzają w świat Biblii szerokie rzesze czytelników. Ks. prof. Grzybek, zawsze niezmiernie wrażliwy na potrzeby drugiego człowieka, zdaje sobie w pełni sprawę z tych zapotrzebowań społecznych i dlatego dużą część swoich zdolności i talentu poświęca właśnie temu, by wyjść naprzeciw tym ogromnym potrzebom. Za to należy mu się szczególna wdzięczność. Wiele swoich artykułów poświęcił zagadnieniom ogólnym, wskazując na znaczenie Pisma Świętego w życiu Kościoła i posłudze kapłańskiej, a także w życiu każdego chrześcijanina. Dał konkretne przykłady wykorzystania czytań biblijnych w czasie godzin biblijnych¹⁰. Wszystko to ma służyć nie tyle pogłębieniu wiedzy specjalistów o zawiłych problemach, ile wprowadzać każdego człowieka w żywy świat Biblii — w sferę bezpośredniego Bożego oddziaływania.

Przez liczne recenzje ks. prof. Grzybek przyswaja polskiemu czytelnikowi ważniejsze zdobycze wiedzy biblijnej na Zachodzie, takich uczonych jak: D. Rops, W. F. Albright, J. Steinmann, P. van Imschoot, J. Danielou, J. Bonsirven, C. Spicq, J. Dupont, E. Jacob, W. Kornfeld, A. Deissler, W. Zimmerli

⁹ Por. ks. S. Grzybek, *Polska Bibliografia Biblijna za lata 1931—1965*, Warszawa 1968.

¹⁰ Por. ks. S. Grzybek, *Pismo Święte w życiu katolika*, RBL 2 (1952) s. 74—81; tenże, *Znaczenie i rola Pisma Świętego w życiu i pracy kapłańskiej*, Wiad. Diec. Częst. 12 (1958) s. 489—501; tenże, *Liturgia Słowa Bożego*, RBL 1 (1965) s. 46—48.

i inni¹¹. Informuje polskiego czytelnika o ważniejszych wykopaliskach archeologicznych i wskazuje na ich znaczenie dla Biblii. Tak było między innymi w przypadku głośnych ongiś manuskryptów z Qumran, czy odkryć w Hacor¹². Czytelnicy „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” dzięki ks. prof. Grzybkwowi dowiadują się o ważniejszych wydarzeniach, zjazdach biblijnych w kraju i za granicą¹³.

Jego zasługą jest również utrwalenie i spopularyzowanie dorobku naukowego wybitnych biblistów polskich — J. Wujka, J. Artuchowskiego, A. Klawka, czy St. Łacha¹⁴.

¹¹ Wśród wielu recenzji ks. prof. S. Grzybka można wskazać na następujące: D. Rops, *Histoire sainte*, Paris 1954; RBL 6 (1959) s. 375—376; W. Albright, *Archaeology and Religion of Israel*, Baltimore 1946; RBL 6 (1951) s. 435—440; J. Steinmann, *Le prophete Isaie*, Paris 1950; RBL 2 (1952) s. 496—499; P. van Inschoot, *Theologie de l'Ancien Testament*, Journal 1954; RBL 4—6 (1956) s. 312—316; J. Danielou, *Théologie du Judeo-Christianisme*, Paris 1958; RBL 3—4 (1960) s. 379—380; J. Bonsirven, *Le divorce dans le Nouveau Testament*, Paris 1948; RBL 1—2 (1961) s. 74—77; C. Spica, *Agape dans le Nouveau Testament*, Paris 1958; RBL 3—4 (1960) s. 377—379; J. Dupont, *Mariage et divorce dans l'Evangile Mt 19, 3—12 et Paralleles*, Bruges 1959; RBL 3—4 (1961) s. 177—179; E. Jacob, *L'Ancien Testament*, Paris 1967; STV 1 (1969), s. 325—328; *Bibel-Lexicon hrsg.*, Tübingen 1968; RBL 1 (1969) s. 47—49; W. Kornfeld, *Religion und Offenbarung in der Geschichte Israels*, Innsbruck (Wien) München 1970; CT 4 (1971) s. 211—213; W. Zimmerli, *Grundriss der Alttestamentlichen Theologie*, Stuttgart 1972; RBL 5—6 (1973) ss. 336—337 i RBL 5—6 (1976) s. 330—331; A. Deissler, *Die Grundbotschaft des Alten Testaments*, Freiburg 1972; RBL 2—3 (1973) s. 165—167 i inne.

¹² Por. ks. S. Grzybek, *Odnalezienie nowych rękopisów biblijnych*, RBL 2 (1949) s. 66—67; tenże, *Wykopaliska w Hacor* RBL 1—3 (1956) s. 166—170; tenże, *Manuskrypty z Qumran a Chrześcijaństwo*, RBL 2 (1960) s. 81—103.

¹³ Por. T. Matras, *Bibliografia publikowanych prac ks. prof. S. Grzybka*, RBL 5 (1980) s. 291—297.

¹⁴ Por. ks. S. Grzybek, *Obchody ku czci ks. Jakuba Wujka*, RBL 3 (1950) s. 149—150; tenże, *Wspomnienie o ks. Józefie Artuchowskim*, RBL 3 (1950) s. 143—173; tenże, *Sprawozdanie z uroczystości ku czci ks. Jakuba Wujka*, „Polonia Sacra” 1950, 199—200; tenże, *Ks. prof. Aleksy Klawek założyciel i pierwszy naczelny redaktor „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego”*, RBL 4 (1980) s. 182—187; tenże, *Aleksy Klawek*, „Onomastyka biblijna”, Wrocław—Warszawa—Kraków 1961, rec. RBL 4 (1962); tenże, „Czas abym odszedł”, *przemówienie na pogrzebie śp. ks. prof. A. Klawka* wygłoszone w kościele akademickim św. Anny w Krakowie dn. 25. XI. 1969, RBL 6 (1970) s. 302—305; tenże, *Śp. ks. Aleksy Klawek*, RBL 6 (1970) s. 259—266; tenże, *Mojżesz na nowo odczytany*, w: *Księga pamiątkowa z okazji złotego jubileuszu kapłaństwa ks. prof. St. Łacha*, Kraków 1980, s. 20—32.

W działalności popularyzatorskiej na szczególne podkreślenie zasługuje popularyzacja wiedzy o Ziemi Świętej. Od chwili, gdy tylko pojawiły się pierwsze możliwości, zaczął organizować i kilkakrotnie sam prowadził pielgrzymki do Ziemi Świętej. Jako niestrudzony pielgrzym uczył umiłowania ziemi patriarchów i ziemskiej ojczyzny Jezusa. Wskazywał, jak głęboko orędzie Boga jest wpisane w tę ziemię, na której było głoszone po raz pierwszy w słowach proroków, potem Jezusa, a następnie Jego uczniów.

Zarówno działalność naukowa, jak i popularyzatorska, zmierzają do tego, by pomóc słuchaczowi czytelnikowi w zrozumieniu orędzia biblijnego. Zacieśnia się więc przede wszystkim do wymiaru słowa biblijnego, które jest „prawdą i światłem” (Ps 119, 105; J 17, 17). Na tym nie wyczerpuje się jednak praca biblisty. To samo słowo biblijne przyjęte z wiarą jako słowo Boga jest także „życiem i duchem” (J 6, 64), „mocą Boga, która działa w wierzących” (1 Tes 2, 13; Rz 1, 16), „słowem zbawienia” (Dz 13, 26; Ef 1, 13).

Posługa słowa nie kończy się w wymiarze czysto intelektualnym, lecz znajduje swoje dopełnienie, a w pewnym sensie nawet swoje ukoronowanie, w praktycznym przepowiadaniu i głoszeniu słowa Bożego, oraz osobistym świadectwie danym temu słowu.

III. NURT PRAKTYCZNEJ POSŁUGI ŻYWEGO SŁOWA

Można, jak sądzę, zaryzykować twierdzenie, że ks. prof. Grzybek nigdy nie poprzestaje na czysto intelektualnym wykładzie treści biblijnych. Teoretyczny, dobrze w historii własnego czasu i miejsca osadzony i naukowymi argumentami poparty wykład zawsze idzie w parze z uwypukleniem właściwego kerygmatu, czyli zbawczego orędzia Biblii, które ma charakter uniwersalny i jako takie jest skierowane do ludzi wszystkich czasów. Ten moment doczekał się szczególnie mocnego i wyrazistego zaakcentowania w wykładach i publikacjach ks. prof. S. Grzybka¹⁵.

Ks. prof. Grzybek nie poprzestaje jednak na wskazówkach dawanych innym. Sam podejmuje i często głosi nauki reko-

¹⁵ Por. ks. S. Grzybek, *Kerygmaticzne wartości Pisma Świętego*, RBL 1 (1976) s. 1—9; tenże, *Kerygmaticzna wartość pochwały Jozuego na podstawie Syr 46, 36—41*, RBL 2 (1972) s. 73—80; tenże, *Kerygmaticzne wartości encykliki Jana Pawła II „Redemptor hominis”*, RBL 6 (1979) s. 290—296.

lekcyjne, egzorty, homilie. Zapewne tylko część z nich doczekała się publikacji w „Ruchu Biblijnym i Liturgicznym”, w innych czasopismach, czy w postaci wydawnictw książkowych. Pomoc tę szczególnie wdzięcznie przyjmują bracia kapłani, ale także siostry zakonne i osoby świeckie, które na co dzień pragną czerpać ze słowa Bożego siłę i światło dla swojego życia. Tego rodzaju cenna i praktyczna pomoc umożliwiała na co dzień wypełnianie zaleceń Soboru Watykańskiego II, który nakazuje „obficie niż dotychczas zastawiać dla wiernych stół słowa Bożego” i szerzej otwierać przed wiernymi skarbiec biblijny (KL 51), tak by słowo Boże stało się „podporą i siłą żywotną dla Kościoła, a dla synów Kościoła utwierdzeniem wiary, pokarmem duszy, źródłem czystym i stałym życia duchowego” (KO 21).

Na szczególną uwagę w tym względzie zasługuje zbiór homilii do codziennych czytań mszalnych, a zwłaszcza do czytań ewangelicznych, wydany staraniem środowiska krakowskiego i będący wspólnym dziełem ks. prof. S. Grzybka, ks. prof. J. Kudasiewicza oraz ks. dr. T. Olszańskiego i noszący tytuł *Biblia na co dzień*¹⁶. Autorzy tej książki umiejętnie budują pomost między orędziem biblijnym Ewangelii, a doświadczeniem egzystencjalnym współczesnego człowieka. Przyczyniają się wydatnie do tego, by to orędzie od nowa rozbrzmiewało całym bogactwem swojej ewangelicznej treści i mocy. Gdy chodzi o merytoryczną ocenę tej publikacji, niech mi wolno będzie jeszcze raz posłużyć się słowami ks. kard. Karola Wojtyły zaczerpniętymi ze słowa wstępnego do tejże książki, gdzie czytamy: „... przez swój rzeczowy i głęboki wykład teologiczny, oparty o współczesne zasady interpretacji Pisma Świętego Autorzy zatroszczyli się o to, aby przekazane przez nich treści, jak głosi sama Konstytucja, były utwierdzeniem wiary dla synów Kościoła i można dodać od siebie: także drogowskazem i pochodnią na ścieżkach ich życia” (por. Ps 118, 105) ... *Biblia na co dzień* ... jest wyrazem wiedzy biblijnej, a także wiary i modlitewnej refleksji Autorów. To wszystko pozwala przypuszczać, że spełni ona to zadanie, jakiemu z ich woli ma służyć”¹⁷. Praktyka w pełni potwier-

¹⁶ Ks. S. Grzybek, ks. J. Kudasiewicz, ks. T. Olszański, *Biblia na co dzień*, Kraków 1981; większość pozostałych homilii drukowanych w: T. Matras, *Bibliografia publikowanych prac ks. prof. dr hab. S. Grzybka art. cyt.*

¹⁷ Karol Kard. Wojtyła, *Słowo Wstępne, Biblia na co dzień*, Kraków 1981°, s. 5.

działa prawdziwość i słuszność supozycji ówczesnego arcybiskupa Kościoła krakowskiego, a dzisiaj Ojca Świętego Jana Pawła II. Trzy kolejne wydania Biblii *na co dzień* rozeszły się natychmiast. Świadczy to nie tylko o zapotrzebowaniu na tego rodzaju piśmiennictwo, ale także o wysokich walorach naukowych tej książki.

Ukazanie się zbioru homilii ks. prof. Grzybka nie było zaskoczeniem. Od wielu lat publikował bowiem liczne homilie i komentarze do czytań liturgicznych na łamach „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” oraz innych czasopism¹⁸. Wszystkie one wyróżniają się głęboko teologiczną i rzetelną analizą tekstu biblijnego. Zmierzają ku temu, by przybliżyć zbawcze orędzie tego tekstu, za pośrednictwem którego Bóg Żywy pragnie dzisiaj nadal przemawiać, pociągać i zbawiać. Ukazanie aktualnego i zobowiązującego wymiaru orędzia Bożego dla dzisiejszego człowieka stanowi — obok pozytywnego i naukowego wykładu — nierozdzieloną część powołania każdego biblisty. Wbrew pozorom nie jest to zadanie wcale łatwiejsze od czysto naukowego wykładu Pisma Świętego. Obok wysokich walorów intelektualnych wymaga ono bowiem także osobistego świadectwa. Mocą Ducha Świętego otrzymanego po Zmartwychwstaniu apostołowie stają się świadkami Jezusa „w Jerozolimie i w całej Judei i w Samarii i aż po krańce ziemi” (Dz 1, 8). Stąd przepowiadane najczęściej w kulcie słowo Boże nie jest tylko odsłanianiem nowych treści, ale także „ukazywaniem ducha i mocy” (1 Kor 2, 4), albo nawet, jak powie św. Paweł — „objawieniem Syna Bożego we mnie” (Ga 1, 16).

Powszechne uznanie, szacunek, wdzięczność i miłość jaką zdołał sobie zaskarbić ks. prof. Grzybek płynie nie tylko z jego rozległej i głębokiej wiedzy, nie tylko z tego, że jako wykładowca umie zainteresować swoich słuchaczy, mówić w sposób ciekawy i fascynujący, ale przede wszystkim z tego, że słowo i czyn, teoria i życie stanowią u niego nierozdzieloną jedność. Książę Profesor umie w sposób przekonujący nie tylko nauczać i mówić, ale także objawiać Jezusa w sobie. Jego prostota, życzliwość i dobroć to najbardziej widoczny owoc jego ewangelicznego ducha na co dzień. O ile głoszenie Ewangelii jest przedłużeniem nauczania samego Jezusa, o tyle objawienie Go w sobie jest oznaką Jego trwałej obecności

¹⁸ Por. T. Matras, *Bibliografia publikowanych prac ks. prof. dr hab. S. Grzybka*, art. cyt.

w Jego Kościele, a więc najpewniejszą drogą do spotkania z Nim. Kiedy zaś człowiek spotka Chrystusa, wszystko inne, nawet i wewnętrzny posłuch są już tylko zwykłym następstwem tego właśnie spotkania z Żyjącym.